

5. Как устроена система образования в различных странах мира [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.online812.ru/2011/03/23/003/>. – Название с экрана.

6. Кардинальная реформа: какую революцию готовят в образовании Украины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.obozrevatel.com/society/kardinalnaya-reforma-kakuyu-revoljutsiyu-gotovyat-v-obrazovanii-ukrainyi.htm>. – Название с экрана.

7. Майорова М. Реформа образования: в Украине могут сократить бакалаврат до 3 лет [Электронный ресурс] / М. Майорова. – Режим доступа : <http://podrobnosti.ua/2197098-reforma-obrazovaniya-v-ukraine-mogut-sokratit-bakalavr-do-3-let.html>. – Название с экрана.

8. Система образования в различных странах [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.dteducation.com/useful/educationssystemabroad/>. – Название с экрана.

9. Спиваковский В. Плюсы и минусы реформы образования [Электронный ресурс] / В. Спиваковский. – Режим доступа : <https://www.facenews.ua/columns/2017/316164/>. – Название с экрана.

10. Студенникова Г. Тотальная украинизация, 12-летка, сокращение школ и учителей. Что означает принятая Радой реформа образования? [Электронный ресурс] / Г. Студенникова. – Режим доступа : <https://strana.ua/articles/91169-kakie-izmeneniya-ozhidajut-ukrainskie-shkoly-posle-prinjatija-radoj-reformy-obrazovaniya.html>. – Название с экрана.

11. Реформа образования в Украине 2017: автономия школ и квалификация педагогов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://znaj.ua/ru/society/reforma-obrazovaniya-v-ukraïne-2017-avtonomya-shkol-y-kvalyfykacya-pedagogov>. – Название с экрана.

12. Реформа образования: что не понравилось Венгрии, Румынии и Польше [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://racurs.ua/news-93760-reforma-obrazovaniya-cto-ne-ponravilos-vengrii-rumynii-i-polshe>. – Название с экрана.

13. Шесть изменений в системе школьного образования, которых мы так долго ждали [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://womo.ua/ministerstvo-obrazovaniya-prezentovalo-novuyu-shkolnuyu-reformu-osnovnyie-postulaty/>. – Название с экрана.

Дата надходження до редакції: 20.11.2017 р.

УДК 1(091): 61

Галина ТКАЧЕНКО,

кандидат політичних наук,

доцент, викладач філософії

Рівненського державного базового медичного коледжу

УРАХУВАННЯ ПРОФІЛЮ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИКЛАДАННІ ФІЛОСОФІЇ: З ДОСВІДУ РОБОТИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО БАЗОВОГО МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ

У статті на основі узагальнення досвіду викладачів філософії Рівненського державного базового медичного коледжу розкриваються деякі методи та напрями урахування профілю навчального закладу в процесі вивчення філософії. Необхідність профілювання у ході викладання філософії зумовлена тісним поєднанням професійної та загальноосвітньої підготовки спеціалістів, а також є засобом перетворення набутих студентами філософських знань у їх особисті переконання.

Ключові слова: *філософія, педагогіка, медицина, профіль навчального закладу.*

В статті, обобщая опыт преподавания философии в Ровенском государственном базовом медицинском колледже, раскрываются некоторые методы и направления учета профиля учебного заведения в процессе изучения философии. Необходимость профилирования в преподавании философии обуслов-

лена единством профессиональной и общеобразовательной подготовки специалистов, а также является действенным средством превращения приобретенных студентами философских знаний в их личные убеждения.

Ключевые слова: *философия, педагогика, медицина, профиль учебного заведения.*

The article is devoted to some methods and main directions of the peculiarities of the educational establishment in the process of studying of philosophy according to the experience of the teachers of Rivne State Basic Medical College. The necessity of profiling in the process of teaching philosophy caused by the tight uniting of professional and educational preparation of specialists is the device of the changing knowledge acquired by the students into their personal points of view.

Key words: *philosophy, pedagogics, medicine, the profile of the education establishment.*

Постановка проблеми. Урахування профілю навчального закладу в ході викладання курсу «Філософія» дозволяє вирішити ряд важливих завдань освітнього та виховного характеру. Викладання філософії здійснюється з метою творчого оволодіння її студентами як науковим світоглядом та методом пізнання і перетворення дійсності. Педагогічний досвід свідчить, що без тісного зв'язку викладання філософії з майбутньою спеціальністю студентів (профілюючими дисциплінами) їм неможливо прищепити творче розуміння цієї науки. Зокрема, вивчення філософії без зв'язку із профілем навчального закладу може містити в собі певну небезпеку, коли студенти сприймуть цей предмет як один із загальноосвітніх навчальних дисциплін, по закінченню вивчення якого необхідно всього лише здати екзамен чи залік, і не більше.

Зв'язок курсу філософії із профілем навчального закладу здійснюється для того, аби підвищити науково-теоретичний і методичний рівень навчального процесу, зробити його більш творчим, дієвим, конкретним, аргументованим, уникнути абстрактності й декларативності у викладанні. Він є ефективним засобом перетворення набутих студентами знань на їх переконання.

Пріоритетною складовою освіти в медичному коледжі є професійні дисципліни, адже саме вони забезпечують основу знань студентів для їх майбутньої практичної професійної діяльності. Загальноосвітня підготовка при цьому є допоміжною. Тому в студентів може скластися уявлення, що знання в галузі соціально-гуманітарних наук, зокрема й філософії, їм не потрібні. Щоб уникнути цього, на заняттях розкривається значення знання філософії для профільних наук, обраної спеціальності, а отже, – і майбутньої професійної діяльності студентів. Такий підхід у педагогіці отримав назву «профілювання» соціально-гуманітарних дисциплін.

Варто зазначити, що серед викладачів соціально-гуманітарних дисциплін немає одностайності щодо необхідності профілювання. Одні з них стверджують, що студент повинен сумлінно вивчати дисципліну, передбачену навчальним планом, тоді як інші, навпаки, розширюють зв'язок соціально-гуманітарних дисциплін із профільними, що призводить до вульгаризації викладання. Значна кількість викладачів, визнаючи необхідність профілювання, не впроваджують його через брак відповідного досвіду, методичної літератури, часу тощо.

Мета статті – розкрити необхідність урахування профілю підготовки фахівців у ході викладання філософії, узагальнити досвід роботи викладачів філософії Рівненського державного базового коледжу з цього питання з метою взаємообміну з іншими навчальними закладами.

Не дивлячись на актуальність означеної педагогічної проблеми, нині в Україні бракує необхідної методичної літератури. На це, наприклад, звертає увагу доктор філософських наук, професор П. П. Шляхтун: «За радянських часів профілюванню соціально-гуманітарних дисциплін, особливо філософії, приділяли значну увагу, видавали наукову та методичну літературу. У незалежній Україні ця проблема поки що не привернула увагу науковців і педагогів» [4, с. 74]. У своєму навчальному посібнику «Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін» науковець проаналізував методологію

врахування профілю підготовки фахівців у викладанні соціально-гуманітарних наук.

Заслужовує на увагу і підручник О. Л. Воронюка «Філософія», в якому філософські проблеми розкрито в тісному зв'язку з медициною [1]. Цей підручник ми рекомендуємо студентам коледжу взяти за основу в ході вивчення ними дисциплін «Філософія» та «Основи філософських знань».

Деякі українські науковці у своїх працях безпосередньо на основі конкретного матеріалу розкривають взаємозв'язок філософії із медициною. Так, Л. Фоменко вказує, як він проявляється в екзистенціалізмі та фройдизмі [3, с. 91].

Варто виокремити такі основні напрями врахування профілю підготовки фахівців у викладанні філософії в медичному коледжі:

1. Розкриття методологічного значення законів і категорій філософії для профільних наук, що викладається в медичному коледжі. Наприклад, для студента – майбутнього медика більш зрозуміло стає дія закону діалектики взаємного переходу кількісних змін в якісні, коли викладач пояснює цей закон на основі такого прикладу: безперервне накопичення токсичних з'єднань в організмі, досягнувши певного кількісного рівня, призводить до декомпенсації функціональної системи та розвитку якісно нового клінічного стану (кома, смерть). За наявності в кожній із профільних наук власного понятійно-категоріального апарату, категорії філософії («матерія», «свідомість», «простір», «час», «рух» тощо) мають для них неабияке пізнавальне значення. Отже, в процесі вивчення філософії студенти приходять до висновку, що її закони і категорії мають методологічне значення для профільних наук, які вивчаються ними в медичному коледжі.

2. Аналіз філософських аспектів медицини на заняттях із філософії. Так, наприклад, розглядаючи філософські проблеми пізнання та свідомості людини, викладачі використовують знання студентів-медиків із фізіології людини про безумовні та умовні рефлекси, аналітико-синтетичну діяльність кори великих півкуль, пам'ять та її фізіологічні основи, особливості вищої нервової діяльності людини, мислення, мову тощо.

У ході викладу теми з філософської антропології варто звернути увагу на знання, які студенти отримали із дисциплін «Геронтологія», «Паліативна медицина», використати отримані у ході вивчення цих дисциплін знання про біосоціальні й психологічні характеристики людини в різні періоди її життя, про медико-соціальні та психологічні аспекти смерті тощо.

3. У ході вивчення історії філософії на всіх етапах її розвитку та звертаючи увагу на її видатних представників, значна увага приділяється тим постанням, які у своїх працях відображали зв'язок філософії та медицини. Так, медицину із філософією поєднував видатний філософ Стародавньої Греції Гіппократ (460-377 рр. до н.е.). Автори підручника «Анатомія людини» так описують його здобутки в медицині: «За величезний вклад у мистецтво лікування, в анатомію та фізіологію Гіппократа ще за життя назвали «батьком медицини». Лікар у ті часи був більше філософом, ніж природознавцем, тому основу вчення Гіппократа склало достатньо умозорове узагальнення анатомічних фактів, накопичених працею багатьох учених, та матеріалістичні погляди на причини виникнення хвороб. Учений створив «гуморальну» теорію, за якою до складу організму людини

входять життєво важливі рідини – кров, слиз, жовта та чорна жовч. Відповідно до теорії Гіппократа, конституція і темперамент людини (сангвінік, флегматик, холерик і меланхолік) визначаються різними співвідношеннями цих рідин. Коли вони змішані в тілі гармонійно – людина здорова, якщо ж порушується співвідношення рідин, притаманне людині певного темпераменту, то настає хвороба і навіть смерть» [2, с. 8].

Взаємозв'язок філософії і медицини в цей історичний період розкривається також на основі аналізу теоретичної та практичної діяльності Клавдія Галена (129-199 рр.). В уже згаданому нами підручнику його діяльність характеризують таким чином: «Найвидатнішим ученим-медиком стародавнього світу після Гіппократа та батьком анатомії вважають Клавдія Галена» Цей давньоримський лікар і філософ визначив шляхи розвитку європейської медицини майже до епохи Відродження. Його основна ідея про тотожність медицини і філософії викладена ним у праці «Про те, що кращий лікар у той же самий час – філософ» [2, с. 9].

Представлені нами історичні постаті філософів і лікарів в одній особі, які поєднували й розвивали обидві галузі знань, розкриваються в курсі філософії і в наступні епохи.

Провідну роль у здійсненні зв'язку викладання філософії із профілем підготовки спеціалістів у медичному коледжі відведено лекціям, практичним і семінарським заняттям. Цей зв'язок особливо прослідковується у ході розгляду таких тем: «Філософія і медицина Стародавнього світу», «Філософія і медицина Середньовіччя та епохи Відродження», «Філософія і медицина в епоху Нового часу та Просвітництва», «Проблема свідомості у філософії та медицині», «Діалектика – філософська основа медицини», «Основні категорії діалектики і проблеми детермінізму, цілісності та структурності в медицині», «Філософське пізнання. Специфіка медичного пізнання», «Філософські проблеми медицини» та ін.

Аби підкреслити тісний зв'язок викладання філософії з профілем коледжу, викладачі цих дисциплін значну увагу приділяють самостійній і науковій роботі студентів. Як свідчення цього – тематика означених робіт. Актуальними, зокрема, є такі теми: «Методологічне значення проблеми матерії і руху для біології та медицини», «Вклад медицини в розвиток філософських думок про форми руху матерії, простору і часу», «Проблема цілісності та структурності в медицині», «Метод аналогії в діагностичному процесі», «Проблема життя і смерті у філософії та медицині» та ін. Наукові роботи заслуховуються та обговорюються на семінарських заняттях, засіданнях «круглого столу» і наукового гуртка. Це не лише поглиблює знання студентів із філософії, а й дозволяє їм ґрунтовніше підійти до вирішення спеціальних проблем медичних наук.

Урахування профілю підготовки медичних спеціалістів у ході викладання філософії береться до уваги і під час добору викладачем ілюстративного матеріалу, коли перевагу він віддає матеріалу зі сфери профільюючих дисциплін.

Профільювання враховується і під час контролю знань студентів (заліки, іспити тощо). Це робиться, зокрема, шляхом виокремлення відповідних питань у переліку контрольних завдань до іспиту чи заліку.

Незважаючи на те, що успіх у викладанні філософії залежить насамперед від кваліфікації викладача, його теоретичної підготовки і педагогічної майстерності, важливим чинником, який допомагає викладачам здійснювати зв'язок філософії із профілем навчального закладу, є наявність методичного забезпечення. Так, у Рівненському базовому медичному коледжі основою для цього є нормативна програма з філософії для медичних закладів освіти.

Варто наголосити, що профільювання у викладанні філософії необхідне, але в цьому важливо дотримуватися міри. П. П. Шляхтун, розкриваючи основні методи профільювання, зауважує, що не варто забувати про деякі помилкові моменти у його застосуванні, «... такий зв'язок має бути природним, оминати штучність і схематичність» [4, с. 74].

Висновки. Отже, зв'язок викладання філософії із профілем підготовки фахівців у Рівненському державному базовому медичному коледжі відбувається завдяки органічному поєднанню проблем філософії із соціально-гуманітарними проблемами профільних наук, а також використанню матеріалу профільних наук у ході аналізу змісту філософії, під час лекційних і семінарських занять, науково-дослідної роботи студентів. При цьому використовуються різні форми контролю знань, зокрема іспити та заліки.

Викладачі філософії Рівненського державного базового медичного коледжу перебувають у постійному творчому пошуку, розуміючи, що роботу з профільювання у викладанні філософських дисциплін слід постійно вдосконалювати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Воронюк О. Л. Філософія : підручник / О. Л. Воронюк. – Вид. 2-ге, випр. – К. : Медицина, 2015. – 224 с.
2. Головацький А. С. Анатомія людини : в 3 т. / А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін, Я. І. Федонюк. – Вінниця : Нова книга, 2006. – Т. 1. – 368 с.
3. Фоменко Л. Феномен лікаря у сучасній філософії. Філософія як культурна політика сучасності / Л. Фоменко // Тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції. – Острог : Національний університет «Острозька академія», 2013. – 122 с.
4. Шляхтун П. П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін : навч. посіб. / П. П. Шляхтун. – К. : Академія, 2011. – 224 с.

Дата надходження до редакції: 24.11.2017 р.